Statws *This is the original version (as it was originally made). This item of legislation is currently only available in its original format.*

O F F E R Y N N A U S T A T U D O L C Y M R U

2026 Rhif 102

LLYWODRAETH LEOL, CYMRU

Gorchymyn Bwrdeistref Sirol Caerffili (Cymunedau) 2026

Gwnaed - - - - 22 Mawrth 2026

Yn dod i rym yn unol ag erthygl 1(2) a (3)

Mae Comisiwn Democratiaeth a Ffiniau Cymru(**1**) ("y Comisiwn"), o dan adran 36(5)(a) o Ddeddf Comisiwn Democratiaeth a Ffiniau Cymru etc. 2013(**2**) ("Deddf 2013"), wedi cyflwyno i Weinidogion Cymru adroddiad dyddiedig Mai 2024 yn cynnwys ei argymhellion ar gyfer newid a manylion adolygiad o drefniadau cymunedol o fewn Bwrdeistref Sirol Caerffili.

Mae Gweinidogion Cymru wedi penderfynu rhoi effaith i argymhellion y Comisiwn heb addasiadau. Mae Gweinidogion Cymru hefyd yn gwneud darpariaeth atodol fel y'i hystyrir ei bod yn angenrheidiol neu'n hwylus.

O dan adran 37(3A) a (3B) o Ddeddf 2013(**3**), mae mwy na 6 wythnos wedi mynd heibio ers i'r argymhellion hynny gael eu cyflwyno i Weinidogion Cymru ac mae Gweinidogion Cymru wedi rhoi sylw i unrhyw sylwadau a wnaed yn ystod y cyfnod hwn.

Mae Gweinidogion Cymru wedi cyhoeddi datganiad yn nodi eu penderfyniad mewn cysylltiad â phob argymhelliad yn unol ag adran 37(6) o Ddeddf 2013(**4**).

Mae Gweinidogion Cymru yn gwneud y Gorchymyn a ganlyn drwy arfer y pwerau a roddir iddynt gan adrannau 37(1) a 40(1) a (2)(a) o Ddeddf 2013.

O dan adran 37(2A) o Ddeddf 2013(**5**), mae Gweinidogion Cymru yn gwneud y Gorchymyn hwn fwy na 6 mis cyn diwrnod etholiad cyngor cyffredin o dan adran 26 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972(**6**).

(**1**) Sefydlwyd y Comisiwn Ffiniau Llywodraeth Leol i Gymru gan adran 53 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972 (p. 70) ac Atodlen 8 iddi. Diddymwyd adran 53 ac Atodlen 8 gan adran 73(2) o Ddeddf Llywodraeth Leol (Democratiaeth) (Cymru) 2013 (dccc 4) ("Deddf 2013") ac Atodlen 2 iddi. Gwnaeth Deddf 2013 ailenwi'r Comisiwn Ffiniau Llywodraeth Leol i Gymru yn Gomisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru (gweler adran 2(2)). Gwnaeth Deddf Senedd Cymru (Aelodau ac Etholiadau) 2024 (dsc 4) ailenwi Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru yn Gomisiwn Democratiaeth a Ffiniau Cymru (gweler adran 12).

(**2**) 2013 dccc 4. Gwnaeth adran 11 o Ddeddf Senedd Cymru (Aelodau ac Etholiadau) 2024 ailenwi enw byr Deddf 2013 yn Ddeddf Comisiwn Democratiaeth a Ffiniau Cymru etc. 2013.

(**3**) Rhoddwyd adran 37(3A) a (3B) yn lle adran 37(3) o Ddeddf Comisiwn Democratiaeth a Ffiniau Cymru etc. 2013 gan adran 43(2) o Ddeddf Etholiadau a Chyrff Etholedig (Cymru) 2024 (dsc 5).

(**4**) Mewnosodwyd adran 37(6) gan adran 49(2)(b) o Ddeddf Etholiadau a Chyrff Etholedig (Cymru) 2024.

(**5**) Mewnosodwyd adran 37(2A) gan adran 47(3) o Ddeddf Etholiadau a Chyrff Etholedig (Cymru) 2024.

(**6**) Amnewidiwyd adran 26 gan adran 4 o Ddeddf Llywodraeth Leol (Cymru) 1994 (p. 19). Diwygiwyd adran 26 gan O.S. 2019/1269 (Cy. 220) i ddarparu mai'r flwyddyn y mae rhaid i etholiadau cyffredin cynghorwyr awdurdodau lleol gael eu cynnal yw 2022 yn hytrach na 2021. Diwygiwyd adran 26(1) ymhellach gan adran 14(1) o Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 (dsc 1) i ddarparu bod rhaid i etholiadau gael eu cynnal bob pumed flwyddyn ar ôl 2022.

Enwi a dod i rym

1.—(1) Enw'r Gorchymyn hwn yw Gorchymyn Bwrdeistref Sirol Caerffili (Cymunedau) 2026.

(2) At unrhyw ddiben a nodir yn rheoliad 4(1) o Reoliadau 1976(**7**), daw'r Gorchymyn hwn i rym ar 6 Mai 2026.

(3) At bob diben arall, daw'r Gorchymyn hwn i rym am 23:59 o'r gloch ar y diwrnod cyn y diwrnod arferol ar gyfer ethol cynghorwyr yn 2027.

Dehongli

2.—(1) Yn y Gorchymyn hwn—

ystyr "Deddf 1972" ("*the 1972 Act*") yw Deddf Llywodraeth Leol 1972(**8**);

ystyr "newydd" ("*new*") yw cymuned, ward gymunedol neu gyngor cymuned a sefydlir gan y Gorchymyn hwn;

ystyr "presennol" ("*existing*") yw cymuned, ward gymunedol neu gyngor cymuned fel y mae'n bodoli yn union cyn yr amser a'r diwrnod a nodir yn erthygl 1(3);

ystyr "Rheoliadau 1976" ("*the 1976 Regulations*") yw Rheoliadau Newidiadau i Ardaloedd Llywodraeth Leol 1976;

ystyr "ward etholiadol" ("*electoral ward*") yw unrhyw ardal yr etholir cynghorwyr drosti i Gyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili;

mae unrhyw gyfeiriad at fap yn golygu un o'r 19 o fapiau a farciwyd "Map ar gyfer Gorchymyn Bwrdeistref Sirol Caerffili (Cymunedau) 2026" a adneuwyd yn unol â rheoliad 5 o Reoliadau 1976, a labelwyd "1" i "19", ac mae cyfeiriad at fap â rhif yn gyfeiriad at y map sy'n dwyn y rhif hwnnw;

pan ddangosir bod ffin ar fap yn rhedeg ar hyd ffordd, rheilffordd, troetffordd, cwrs dŵr neu nodwedd ddaearyddol debyg, mae i'w thrin fel un sy'n rhedeg ar hyd llinell ganol y nodwedd.

(2) Mae'r darpariaethau yn y Gorchymyn hwn yn cymryd blaenoriaeth dros unrhyw ddarpariaeth wrthdrawiadol mewn unrhyw offeryn statudol blaenorol a wnaed o dan adran 58(2) o Ddeddf 1972 neu orchymyn a wnaed o dan adrannau 37(1), 38(1) neu 39(1) o Ddeddf Comisiwn Democratiaeth a Ffiniau Cymru etc. 2013.

Dwyrain Rhisga a Gorllewin Rhisga — diddymu cymunedau Dwyrain Rhisga a Gorllewin Rhisga a newidiadau canlyniadol i gynghorau cymuned.

3. Mae cymuned bresennol Dwyrain Rhisga wedi ei diddymu.

4. Mae cyngor cymuned presennol Dwyrain Rhisga wedi ei ddiddymu.

5. Mae cymuned bresennol Gorllewin Rhisga wedi ei diddymu.

6. Mae cyngor cymuned presennol Gorllewin Rhisga wedi ei ddiddymu.

(**7**) O.S. 1976/246. Mae adran 74(3) o Ddeddf Comisiwn Democratiaeth a Ffiniau Cymru etc. 2013 ("Deddf 2013") yn darparu bod y Rheoliadau yn parhau i gael effaith mewn perthynas â gorchmynion a wnaed o dan Ran 3 o Ddeddf 2013, fel pe bai'r gorchmynion hynny wedi eu gwneud o dan Ran 4 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972 (p. 70).

(**8**) 1972 p. 70.

Creu cymuned newydd Rhisga

7. Mae cymuned newydd wedi ei chreu o'r enw Rhisga yn Gymraeg a Risca yn Saesneg ac sy'n cynnwys yr ardal a ddangosir wedi ei graddliwio ar Fap 1.

Creu ward gymunedol newydd Pontymister Tŷ Sign

8. Mae ward gymunedol newydd wedi ei chreu yng nghymuned newydd Rhisga o'r enw Pontymister Tŷ Sign yn Gymraeg ac yn Saesneg ac sydd—

(a) yn cynnwys yr ardal a ddangosir wedi ei graddliwio a'i rhifo 1 ar Fap 2;

(b) yn ffurfio rhan o ward etholiadol Dwyrain Rhisga.

Creu ward gymunedol newydd Pontymister Uchaf

9. Mae ward gymunedol newydd wedi ei chreu yng nghymuned newydd Rhisga o'r enw Pontymister Uchaf yn Gymraeg a Pontymister Upper yn Saesneg ac sydd—

(a) yn cynnwys yr ardal a ddangosir wedi ei graddliwio a'i rhifo 2 ar Fap 2;

(b) yn ffurfio rhan o ward etholiadol Dwyrain Rhisga.

Creu ward gymunedol newydd Trenewydd

10. Mae ward gymunedol newydd wedi ei chreu yng nghymuned newydd Rhisga o'r enw Trenewydd yn Gymraeg ac yn Saesneg ac sydd—

(a) yn cynnwys yr ardal a ddangosir wedi ei graddliwio a'i rhifo 3 ar Fap 2;

(b) yn ffurfio rhan o ward etholiadol Dwyrain Rhisga.

Creu ward gymunedol newydd Pontymister Isaf

11. Mae ward gymunedol newydd wedi ei chreu yng nghymuned newydd Rhisga o'r enw Pontymister Isaf yn Gymraeg a Pontymister Lower yn Saesneg ac sydd—

(a) yn cynnwys yr ardal a ddangosir wedi ei graddliwio a'i rhifo 4 ar Fap 2;

(b) yn ffurfio rhan o ward etholiadol Gorllewin Rhisga.

Creu ward gymunedol newydd Tref Rhisga a Fernlea

12. Mae ward gymunedol newydd wedi ei chreu yng nghymuned newydd Rhisga o'r enw Tref Rhisga a Fernlea yn Gymraeg a Risca Town and Fernlea yn Saesneg ac sydd—

(a) yn cynnwys yr ardal a ddangosir wedi ei graddliwio a'i rhifo 5 ar Fap 2;

(b) yn ffurfio rhan o ward etholiadol Gorllewin Rhisga.

Creu ward gymunedol newydd Rhisga Dan-y-graig

13. Mae ward gymunedol newydd wedi ei chreu yng nghymuned newydd Rhisga o'r enw Rhisga Dan-y-graig yn Gymraeg a Risca Dan-y-graig yn Saesneg ac sydd—

(a) yn cynnwys yr ardal a ddangosir wedi ei graddliwio a'i rhifo 6 ar Fap 2;

(b) yn ffurfio rhan o ward etholiadol Gorllewin Rhisga.

Creu ward gymunedol newydd Caeau Tŷ Isaf ac Ochrwyth

14. Mae ward gymunedol newydd wedi ei chreu yng nghymuned newydd Rhisga o'r enw Caeau Tŷ Isaf ac Ochrwyth yn Gymraeg a Tŷ Isaf Fields and Ochrwyth yn Saesneg ac sydd—

(a) yn cynnwys yr ardal a ddangosir wedi ei graddliwio a'i rhifo 7 ar Fap 2;

(b) yn ffurfio rhan o ward etholiadol Gorllewin Rhisga.

Cymuned newydd Rhisga — sefydlu cyngor cymuned a threfniadau etholiadol cymunedol

15. Mae cyngor ar gyfer cymuned newydd Rhisga wedi ei sefydlu.

16. Yng nghymuned newydd Rhisga nifer y cynghorwyr sydd i'w hethol dros—

(a) ward Pontymister Tŷ Sign yw 4;

(b) ward Pontymister Uchaf yw 3;

(c) ward Trenewydd yw 3;

(d) ward Pontymister Isaf yw 1;

(e) ward Rhisga Dan-y-graig yw 1;

(f) ward Tref Rhisga a Fernlea yw 3;

(g) ward Caeau Tŷ Isaf ac Ochrwyth yw 3.

Bedwas, Trethomas a Machen, a Rhydri — diddymu cymunedau Bedwas, Trethomas a Machen, a Rhydri a newidiadau canlyniadol i gynghorau cymuned.

17. Mae cymuned bresennol Bedwas, Trethomas a Machen wedi ei diddymu.

18. Mae cyngor cymuned presennol Bedwas, Trethomas a Machen wedi ei ddiddymu.

19. Mae cymuned bresennol Rhydri wedi ei diddymu.

20. Mae cyngor cymuned presennol Rhydri wedi ei ddiddymu.

Creu cymuned newydd Bedwas, Trethomas, Machen a Rhydri

21. Mae cymuned newydd wedi ei chreu o'r enw Bedwas, Trethomas, Machen a Rhydri yn Gymraeg a Bedwas, Trethomas, Machen and Rudry yn Saesneg ac sy'n cynnwys yr ardal a ddangosir wedi ei graddliwio ar Fap 3.

Creu ward gymunedol newydd Bedwas

22. Mae ward gymunedol newydd wedi ei chreu yng nghymuned newydd Bedwas, Trethomas, Machen a Rhydri o'r enw Bedwas yn Gymraeg ac yn Saesneg ac sydd—

(a) yn cynnwys yr ardal a ddangosir wedi ei graddliwio a'i rhifo 1 ar Fap 4;

(b) yn ffurfio rhan o ward etholiadol Bedwas a Threthomas.

Creu ward gymunedol newydd Trethomas

23. Mae ward gymunedol newydd wedi ei chreu yng nghymuned newydd Bedwas, Trethomas, Machen a Rhydri o'r enw Trethomas yn Gymraeg ac yn Saesneg ac sydd—

(a) yn cynnwys yr ardal a ddangosir wedi ei graddliwio a'i rhifo 2 ar Fap 4;

(b) yn ffurfio rhan o ward etholiadol Bedwas a Threthomas.

Creu ward gymunedol newydd Machen

24. Mae ward gymunedol newydd wedi ei chreu yng nghymuned newydd Bedwas, Trethomas, Machen a Rhydri o’r enw Machen yn Gymraeg ac yn Saesneg ac sydd—

(a) yn cynnwys yr ardal a ddangosir wedi ei graddliwio a’i rhifo 3 ar Fap 4;

(b) yn ffurfio rhan o ward etholiadol Machen a Rhydri.

Creu ward gymunedol newydd Rhydri

25. Mae ward gymunedol newydd wedi ei chreu yng nghymuned newydd Bedwas, Trethomas, Machen a Rhydri o’r enw Rhydri yn Gymraeg a Rudry yn Saesneg ac sydd—

(a) yn cynnwys yr ardal a ddangosir wedi ei graddliwio a’i rhifo 4 ar Fap 4;

(b) yn ffurfio rhan o ward etholiadol Machen a Rhydri.

Cymuned newydd Bedwas, Trethomas, Machen a Rhydri — sefydlu cyngor cymuned a threfniadau etholiadol cymunedol

26. Mae cyngor ar gyfer cymuned newydd Bedwas, Trethomas, Machen a Rhydri wedi ei sefydlu.

27. Yng nghymuned newydd Bedwas, Trethomas, Machen a Rhydri nifer y cynghorwyr sydd i’w hethol dros—

(a) ward Bedwas yw 5;

(b) ward Trethomas yw 3;

(c) ward Machen yw 4;

(d) ward Rhydri yw 2.

Gelli-gaer, Llanbradach a Phwll-y-pant, a Nelson — newidiadau i ffiniau cymunedau a ffiniau wardiau cymunedol a newidiadau canlyniadol i drefniadau etholiadol

28. Mae’r rhan o ward Greenhill o gymuned Gelli-gaer a ddangosir wedi ei graddliwio ar Fap 5—

(a) wedi ei throsglwyddo i ward Cascade o gymuned Gelli-gaer;

(b) yn ffurfio rhan o ward etholiadol Sant Catwg.

29. Mae’r rhan o ward Cefn Hengoed o gymuned Gelli-gaer a ddangosir wedi ei graddliwio ar Fap 6—

(a) wedi ei throsglwyddo i ward Ystrad Mynach o gymuned Gelli-gaer;

(b) yn ffurfio rhan o ward etholiadol Ystrad Mynach.

30. Mae’r rhan o ward Cefn Hengoed o gymuned Gelli-gaer a ddangosir wedi ei graddliwio ar Fap 7—

(a) wedi ei throsglwyddo i ward Tir-y-berth o gymuned Gelli-gaer;

(b) yn ffurfio rhan o ward etholiadol Sant Catwg.

31. Mae’r rhan o ward Greenhill o gymuned Gelli-gaer a ddangosir wedi ei graddliwio ar Fap 8—

(a) wedi ei throsglwyddo i ward Llwyncelyn o gymuned Nelson;

(b) yn ffurfio rhan o ward etholiadol Nelson.

32. Mae'r rhan o ward Ystrad Mynach o gymuned Gelli-gaer a ddangosir wedi ei graddliwio ar Fap 9—

(a) wedi ei throsglwyddo i ward Wingfield o gymuned Llanbradach a Phwll-y-pant;

(b) yn ffurfio rhan o ward etholiadol Llanbradach.

Llanbradach a Phwll-y-pant – newid enw'r ward gymunedol

33. Enw ward Pwll-y-pant yng nghymuned Llanbradach a Phwll-y-pant yw Pwll-y-pant yn Gymraeg ac erys yr enw Pwll-y-pant yn Saesneg.

Gelli-gaer — trefniadau etholiadol cymunedol

34. Yng nghymuned Gelli-gaer nifer y cynghorwyr sydd i'w hethol dros—

(a) ward Cascade yw 3;

(b) ward Cefn Hengoed yw 2;

(c) ward Greenhill yw 2;

(d) ward Hengoed yw 2;

(e) ward Tir-y-berth yw 1;

(f) ward Ystrad Mynach yw 4.

Caerffili — newidiadau i ffiniau wardiau cymunedol a newidiadau canlyniadol i drefniadau etholiadol.

35. Mae'r rhan o ward Y Castell o gymuned Caerffili a ddangosir wedi ei graddliwio ar Fap 10—

(a) wedi ei throsglwyddo i ward Bryncenydd o gymuned Caerffili;

(b) yn ffurfio rhan o ward etholiadol Morgan Jones.

36. Mae'r rhan o ward Parcyfelin o gymuned Caerffili a ddangosir wedi ei graddliwio ar Fap 11—

(a) wedi ei throsglwyddo i ward Tonyfelin o gymuned Caerffili;

(b) yn ffurfio rhan o ward etholiadol Morgan Jones.

37. Mae'r rhannau o ward Tonyfelin o gymuned Caerffili a ddangosir wedi eu graddliwio ar Fap 12—

(a) wedi eu trosglwyddo i ward Parcyfelin o gymuned Caerffili;

(b) yn ffurfio rhan o ward etholiadol Morgan Jones.

Caerffili — trefniadau etholiadol cymunedol

38. Yng nghymuned Caerffili nifer y cynghorwyr sydd i'w hethol dros—

(a) ward Bryncenydd yw 1;

(b) ward Y Castell yw 2;

(c) ward Cwrt Rawlin yw 2;

(d) ward Parcyfelin yw 3;

(e) ward Tonyfelin yw 2;

(f) ward Twyn yw 2;

(g) ward Watford yw 2.

Bargod, a Phengam — newidiadau i ffiniau cymunedau a ffiniau wardiau cymunedol a newidiadau canlyniadol i drefniadau etholiadol

39. Mae'r rhan o ward Bargod o gymuned Bargod a ddangosir wedi ei graddliwio ar Fap 13—

(a) wedi ei throsglwyddo i ward Gilfach o gymuned Bargod;

(b) yn ffurfio rhan o ward etholiadol Gilfach.

40. Mae'r rhannau o ward Gilfach o gymuned Bargod a ddangosir wedi eu graddliwio ar Fap 14—

(a) wedi eu trosglwyddo i ward Parc o gymuned Bargod;

(b) yn ffurfio rhan o ward etholiadol Aberbargod a Bargod.

41. Mae'r rhan o ward Aberbargod o gymuned Bargod a ddangosir wedi ei graddliwio ar Fap 15—

(a) wedi ei throsglwyddo i gymuned newydd Cefn Fforest a Phengam;

(b) yn ffurfio rhan o ward etholiadol Cefn Fforest a Phengam.

Bargod — trefniadau etholiadol cymunedol

42. Yng nghymuned Bargod nifer y cynghorwyr sydd i'w hethol dros—

(a) ward Aberbargod yw 5;

(b) ward Bargod yw 6;

(c) ward Gilfach yw 3;

(d) ward Parc yw 2.

Cefn Fforest a Pengam — diddymu cymunedau Cefn Fforest a Pengam

43. Mae cymuned bresennol Cefn Fforest wedi ei diddymu.

44. Mae cymuned bresennol Pengam wedi ei diddymu.

Creu cymuned newydd Cefn Fforest a Phengam

45. Mae cymuned newydd wedi ei chreu o'r enw Cefn Fforest a Phengam yn Gymraeg a Cefn Fforest and Pengam yn Saesneg ac sydd—

(a) yn cynnwys yr ardal a ddangosir wedi ei graddliwio ar Fap 16;

(b) yn ffurfio rhan o ward etholiadol Cefn Fforest a Phengam.

Cymuned newydd Cefn Fforest a Phengam —sefydlu cyngor cymuned a threfniadau etholiadol cymunedol

46. Mae cyngor ar gyfer cymuned newydd Cefn Fforest a Phengam wedi ei sefydlu.

47. Yng nghymuned newydd Cefn Fforest a Phengam nifer y cynghorwyr sydd i'w hethol yw 3.

Maesycwmwr, Pontllan-fraith, a Llanbradach a Phwll-y-pant — newidiadau i ffiniau cymunedau a newidiadau canlyniadol i drefniadau etholiadol

48. Mae'r rhan o gymuned Maesycwmwr a ddangosir wedi ei graddliwio ar Fap 17—

(a) wedi ei throsglwyddo i gymuned Pontllan-fraith;

(b) yn ffurfio rhan o ward etholiadol Pontllan-fraith.

49. Mae'r rhan o gymuned Maesycwmwr a ddangosir wedi ei graddliwio ar Fap 18—

(a) wedi ei throsglwyddo i ward Wingfield o gymuned Llanbradach a Phwll-y-pant;

(b) yn ffurfio rhan o ward etholiadol Llanbradach.

Maesycwmwr — trefniadau etholiadol ward gymunedol

50. Yng nghymuned Maesycwmwr nifer y cynghorwyr sydd i'w hethol yw 8.

Rhymni — cyfuno wardiau cymunedol a newidiadau canlyniadol i drefniadau etholiadol

51. Yng nghymuned Rhymni, mae ardal wardiau cymunedol Dewi Sant, a Moriah wedi eu cyfuno ac—

(a) yn cynnwys ward gymunedol newydd o'r enw Dewi Sant a Moriah yn Gymraeg a St David's and Moriah yn Saesneg ac a ddangosir wedi ei graddliwio ar Fap 19;

(b) yn ffurfio rhan o ward etholiadol Moriah a Phontlotyn.

Rhymni — trefniadau etholiadol cymunedol

52. Yng nghymuned Rhymni nifer y cynghorwyr sydd i'w hethol dros—

(a) ward Abertyswg yw 3;

(b) ward Dewi Sant a Moriah yw 3;

(c) ward Pontlotyn yw 3;

(d) ward Twyncarno yw 5.

Treuliau cychwynnol etc. cynghorau cymuned Newydd

53.—(1) Yn yr erthygl hon—

ystyr "yr awdurdod bilio arfaethedig" ("the prospective billing authority") yw Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili;

ystyr "Deddf 1992" ("the 1992 Act") yw Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992(**9**);

ystyr "y flwyddyn ariannol berthnasol" ("the relevant financial year") yw'r flwyddyn ariannol sy'n dechrau 1 Ebrill 2027.

(2) Ar gyfer y flwyddyn ariannol berthnasol, mae adran 32 o Ddeddf 1992 (cyfrifo gofynion cyllideb gan awdurdodau bilio) yn gymwys i'r cynghorau cymuned newydd a'r awdurdod bilio arfaethedig ond fel pe bai—

(a) wrth wneud cyfrifiad o dan adran 32(2)(a) o Ddeddf 1992—

(**9**) 1992 p. 14. Diwygiwyd adrannau 32 a 35, o ran Cymru, gan baragraffau 4 a 6 yn y drefn honno o Atodlen 12 i Ddeddf Llywodraeth Leol (Cymru) 1994 (p. 19). Diwygiwyd adran 50 gan Ran 1 o Atodlen 8 i Ddeddf Llywodraeth Leol 2003 (p. 26). Mewnosodwyd adrannau 52X a 52Y gan Ran 1 o Atodlen 1 i Ddeddf Llywodraeth Leol 1999 (p. 27).

(i) y swm a hysbysir o dan baragraff (6) o’r erthygl hon yn eitem a grybwyllir yn adran 35(1) o Ddeddf 1992 (eitemau arbennig) sy’n ymwneud â’r gymuned newydd, a

(ii) ardal yr awdurdod bilio arfaethedig yn cynnwys y gymuned newydd;

(b) is-adran (6) wedi ei hepgor.

(3) Ar gyfer y flwyddyn ariannol berthnasol, mae adran 41 o Ddeddf 1992 (dyroddi praeseptau gan awdurdodau praeseptio lleol) yn gymwys i’r cynghorau cymuned newydd a’r awdurdod bilio arfaethedig ond fel pe bai’n ofynnol i’r awdurdod bilio arfaethedig, wrth wneud cyfrifiadau o dan adran 32 o Ddeddf 1992 (yn wreiddiol neu drwy amnewid) yn ei amcangyfrif o dan adran 32(2)(a), ystyried swm sy’n hafal i’r hyn a hysbysir iddo o dan baragraff (6) o’r erthygl hon.

(4) Ar gyfer y flwyddyn ariannol berthnasol, mae adrannau 52X(1) (cyfrifiadau i fod yn net o braeseptau) a 52Y(2) (gwybodaeth at ddibenion Pennod 4A) o Ddeddf 1992 yn gymwys i’r cynghorau cymuned newydd a’r awdurdod bilio arfaethedig ond fel pe bai cyfanswm cyfanredol y praeseptau a ragwelir gan yr awdurdod bilio arfaethedig o dan reoliadau a wnaed o dan adran 41 o Ddeddf 1992 yn cynnwys y symiau a hysbysir i’r cynghorau cymuned newydd o dan baragraff (6) o’r erthygl hon.

(5) Mewn perthynas â’r flwyddyn ariannol berthnasol, mae adran 50 o Ddeddf 1992 (cyfrifo gofyniad cyllideb gan awdurdodau praeseptio lleol) yn gymwys i’r cynghorau cymuned newydd a’r awdurdod bilio arfaethedig fel pe bai’n ofynnol i bob un o’r cynghorau cymuned newydd sicrhau nad yw’r swm a gyfrifwyd fel ei ofyniad cyllideb ar gyfer y flwyddyn honno yn fwy na’r swm a hysbysir i’r cyngor cymuned newydd hwnnw o dan baragraff (6) o’r erthygl hon.

(6) Rhaid i Weinidogion Cymru roi gwybod am y swm priodol sydd i’w hysbysu i bob un o’r cynghorau cymuned newydd o dan y paragraff hwn yn ysgrifenedig i’r awdurdod bilio arfaethedig ac i bob un o’r cynghorau cymuned newydd.

(7) Ar gyfer y flwyddyn ariannol berthnasol, mae Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Praeseptau) (Cymru) 1995(**10**) yn gymwys i’r cynghorau cymuned newydd a’r awdurdod bilio arfaethedig fel pe bai—

(a) rheoliad 5 (gwybodaeth am amserlenni talu) wedi ei hepgor;

(b) ym mharagraff 8 o’r Atodlen (rheolau i benderfynu’r cyfnodau amser ar gyfer rhandaliadau)—

(i) yn is-baragraffau (1), (2) a (3), y geiriau ar ôl y cyfeiriad cyntaf at “that financial year” wedi eu hepgor;

(ii) yn is-baragraff (1)(a), y cyfeiriad at “April” yn gyfeiriad at “May”.

Cynghorau cymuned Newydd

54. Rhaid i swyddog priodol Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili gynnull cyfarfod cyntaf pob un o’r cynghorau cymuned newydd a sefydlir gan erthyglau 15, 26 a 46.

Cynghorau cymuned newydd — olynwyr gweddilliol

55. At ddibenion unrhyw ddarpariaeth o Reoliadau 1976 sy’n cyfeirio at olynydd gweddilliol awdurdod a ddiddymwyd—

(**10**) O.S. 1995/2562 y mae diwygiadau iddo nad ydynt yn berthnasol i’r Gorchymyn hwn.

(a) ar gyfer cynghorau cymuned presennol Dwyrain Rhisga a Gorllewin Rhisga, mae cyngor cymuned newydd cymuned newydd Rhisga wedi ei bennu yn olynydd gweddilliol;

(b) ar gyfer cynghorau cymuned presennol Bedwas, Trethomas a Machen, a Rhydri, mae cyngor cymuned newydd cymuned newydd Bedwas, Trethomas, Machen a Rhydri wedi ei bennu yn olynydd gweddilliol;

(c) ar gyfer cynghorau cymuned presennol Cefn Fforest, a Pengam, mae cyngor cymuned newydd cymuned newydd Cefn Fforest a Phengam wedi ei bennu yn olynydd gweddilliol.

Eluned Morgan
Y Prif Weinidog, un o Weinidogion Cymru

22 Mawrth 2026

NODYN ESBONIADOL

(Nid yw'r nodyn hwn yn rhan o'r Gorchymyn)

Mae'r Gorchymyn hwn yn gweithredu argymhellion Comisiwn Democratiaeth a Ffiniau Cymru ("y Comisiwn"), a roddodd adroddiad ym mis Mai 2024 ar ei adolygiad o'r trefniadau etholiadol cymunedol ym Mwrdeistref Sirol Caerffili. Argymhellodd adroddiad y Comisiwn newidiadau i ffiniau presennol cymunedau yn ardal Bwrdeistref Sirol Caerffili a newidiadau canlyniadol i drefniadau etholiadol, ac mae'r Gorchymyn hwn yn gweithredu argymhellion y Comisiwn heb addasiadau. Mae'r Gorchymyn hwn hefyd yn gwneud darpariaeth atodol, fel y'i hystyrir yn angenrheidiol neu'n hwylus gan Weinidogion Cymru, mewn perthynas â rhai enwau cymunedau.

Effaith y Gorchymyn hwn yw gwneud newidiadau i nifer o ardaloedd cymunedol a newidiadau canlyniadol i drefniadau etholiadol. Mae'r Gorchymyn hwn yn diddymu nifer o gymunedau ac yn diddymu eu cynghorau cymuned, yn creu cymunedau newydd a chynghorau cymuned newydd, ac yn gwneud darpariaeth weinyddol ar gyfer gweithredu'r cynghorau cymuned newydd hynny a gosod praeseptau sy'n ymwneud â hwy.

Mae Rheoliadau Newidiadau i Ardaloedd Llywodraeth Leol 1976, y cyfeirir atynt yn erthygl 2 o'r Gorchymyn hwn, yn cynnwys darpariaethau deilliadol, darpariaethau canlyniadol, darpariaethau trosiannol a darpariaethau atodol ynghylch effaith gorchmynion megis y gorchymyn hwn a gweithredu'r gorchmynion hynny.

Ystyriwyd Cod Ymarfer Gweinidogion Cymru ar gynnal Asesiadau Effaith Rheoleiddiol mewn perthynas â'r Gorchymyn hwn. O ganlyniad, ystyriwyd nad oedd yn angenrheidiol cynnal asesiad effaith rheoleiddiol o'r costau a'r manteision sy'n debygol o ddeillio o gydymffurfio â'r Gorchymyn hwn.

Mae printiau o'r mapiau a labelwyd "1" i "19" y mae'r Gorchymyn hwn yn ymwneud â hwy wedi eu hadneuo yn swyddfeydd Llywodraeth Cymru ym Mharc Cathays, Caerdydd, CF10 3NQ (yr Is-adran Etholiadau), a chyda Chyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili. Mae'r printiau sydd wedi eu hadneuo gyda Chyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili yn agored i gael eu harchwilio gan unrhyw un y bydd darpariaethau'r Gorchymyn hwn yn effeithio arnynt.